

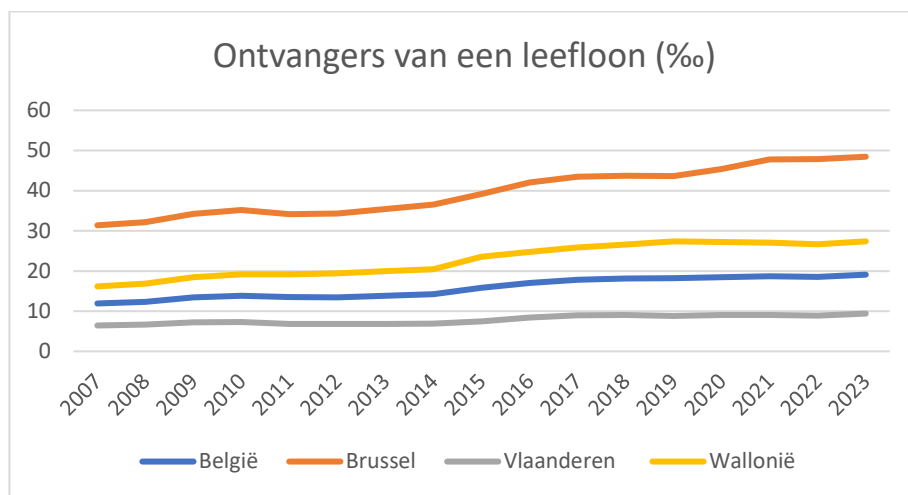
Ook bij de toepassing van het leefloon zijn er grote regionale verschillen!

Het leefloon is een minimuminkomen voor mensen die niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, noch er aanspraak op kunnen maken, noch in staat zijn deze door eigen inspanningen te verwerven. Belangrijk is dat leefloon een onderdeel is van het recht op maatschappelijke integratie en niet onvoorwaardelijk toegekend wordt. De opdracht van het OCMW is niet om een inkomen toe te kennen, maar wel de kans te bieden om terug zelfstandig een eigen leven in handen te nemen, indien mogelijk via een traject van tewerkstelling.

Mensen die langdurig werkloos zijn, omdat ze geen werk vinden of niet geneigd zijn om werk te zoeken, zien in de stap naar een leefloon nog een uitweg. Naast het leefloon dat toegekend wordt aan Belgen, kan ook een leefloon toegekend worden aan burgers van de Europese Unie, erkend politiek vluchtelingen, een subsidiair beschermde, staatloze of een vreemdeling ingeschreven in het bevolkingsregister. Financiële steun, gelijkwaardig aan leefloon, kan tenslotte ook toegekend worden aan asielzoekers en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister ingeschreven zijn.

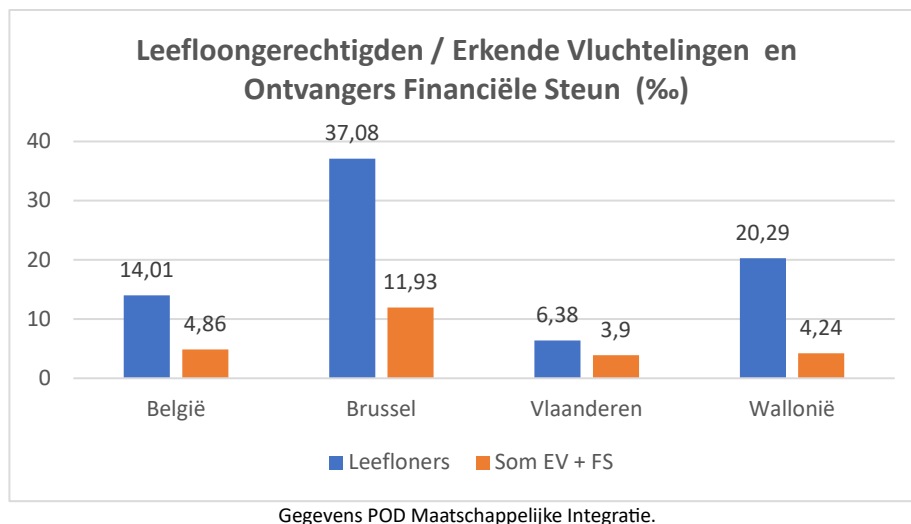
Leefloon: cijfergegevens.

De uitgaven voor leefloon werden in de federale begroting, budget sociale bescherming, voor 2024 geraamd op ongeveer 1,7 miljard euro. Een leefloon bedraagt tussen 10.513 euro per jaar (alleenstaande) en 21.312 euro (met gezinslast). Vastgesteld wordt dat het aantal leefloongerechtigden steeds toeneemt. De laatste 15 jaar is het aantal personen die een leefloon ontvangen in België met **60%** toegenomen. Op dit ogenblik ontvangen iets meer dan 223.000 mensen een leefloon.

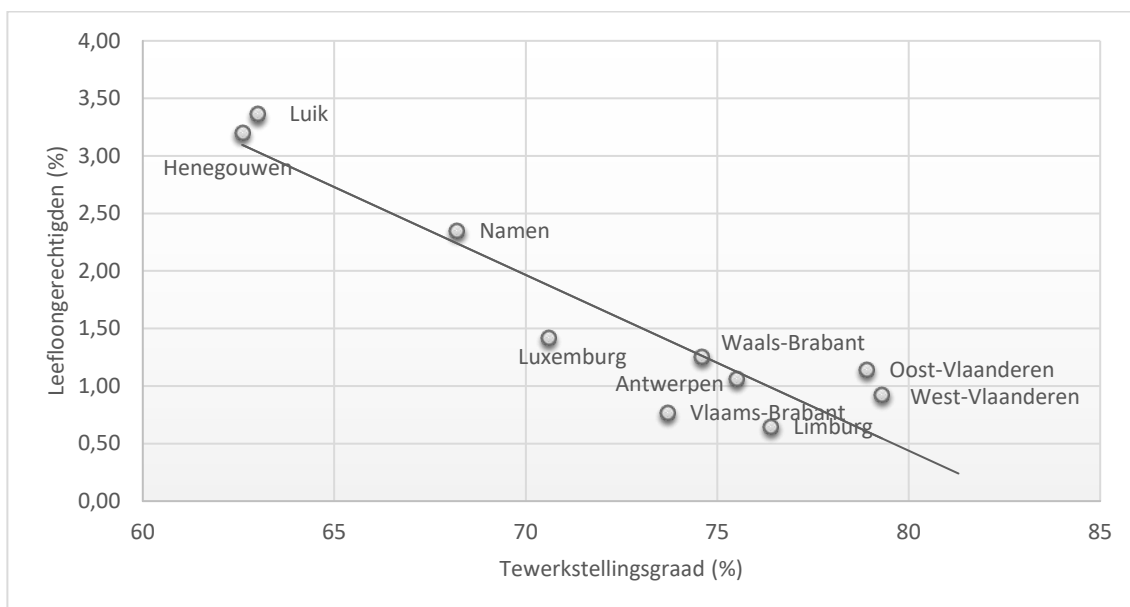

Bron: POD Maatschappelijke Integratie.

Het aantal leefloongerechtigden in Brussel Hoofdstedelijk Gewest en Wallonië is boven het nationale gemiddelde, respectievelijk 49‰ en 25‰, terwijl het aantal in Vlaanderen beperkt is tot 10‰. Bovendien stijgt het aantal in BHG en Wallonië sneller, vooral bij vrouwen en jongeren onder 24 jaar. Het is opvallend dat in het Hoofdstedelijk Gewest Brussel het aantal leefloongerechtigden veel hoger is dan in de andere delen van het land. Dit heeft te maken met grootstedelijke problemen maar blijkbaar, volgens recente personderzoeken, ook met onvoldoende toepassing van de wettelijke regels en mogelijks met politiek cliëntelisme.

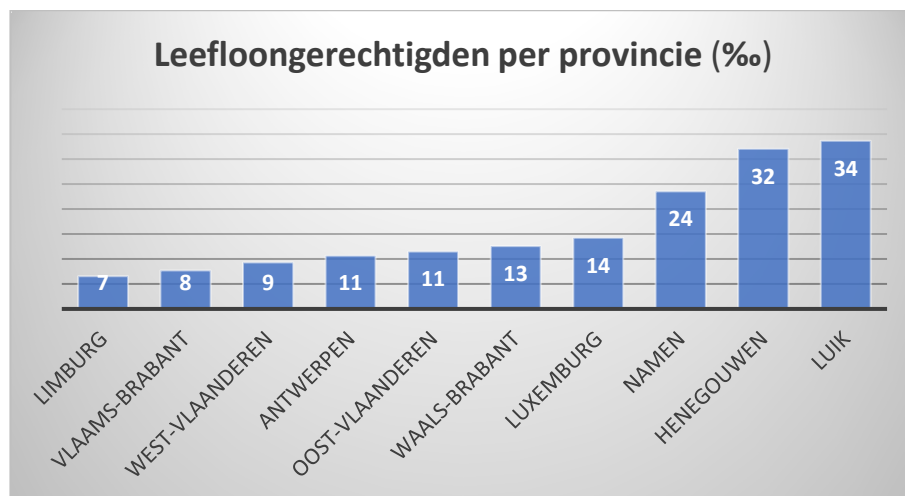

Bovenstaande grafiek toont voor de verschillende gewesten de verhouding tussen leefloongerechtigden en erkende vluchtelingen die een leefloon ontvangen of ontvangers van financiële steun. In aantallen betekent dit voor Vlaanderen 63.724 leefloongerechtigden, voor Wallonië 100.825 en voor Brussel Hoofdstedelijk Gewest 60.764. Een beduidend lager aantal in Vlaanderen dus. Een ander beeld echter wat erkende vluchtelingen met leefloon betreft: Vlaanderen 13.128 personen, Wallonië 7.065 en Brussel Hoofdstedelijk Gewest 7.053. Het aantal erkende vluchtelingen met leefloon is sinds 2008 met een factor 5 gestegen. Er is verhoudingsgewijs een belangrijke concentratie in Brussel, de spreiding over Vlaanderen en Wallonië is evenwichtig. Deze toename is dus redelijk gelijkmatig verlopen in de gewesten.

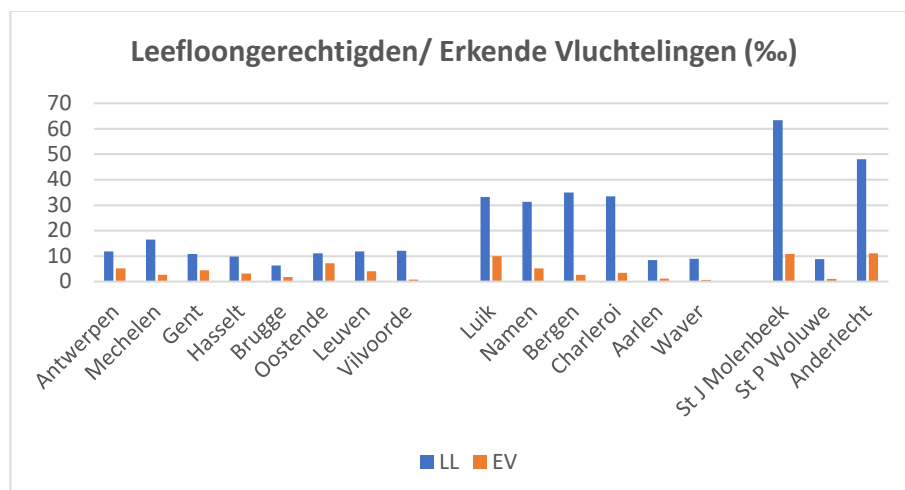
Vastgesteld wordt dat in die provincies met de laagste tewerkstellingsgraad het aantal leefloongerechtigden groot is, hetgeen suggereert dat er inderdaad een verband is tussen werkloosheid en leefloon. Zoals er voor werkloosheid tewerkstellingsmaatregelen bestaan, hebben in de sector sociale bijstand de OCMW's als taak met de leefloongerechtigden te streven naar maatschappelijke integratie en ze te begeleiden naar werk. De OCMW's ontvangen zelfs een bijzondere toelage om de kosten van begeleiding naar tewerkstelling en activering mede te

financieren. Begeleiding naar werk van werklozen en maatschappelijke integratie van leefloongerechtigden worden dan ook best gelijklopend beschouwd en dit op basis van responsabilisering van alle betrokkenen, ook van de begeleidende diensten.

Gegevens POD Maatschappelijke Integratie.

De verdeling per provincie toont dat in alle Waalse provincies procentueel meer leefloongerechtigden erkend worden dan in de Vlaamse provincies.

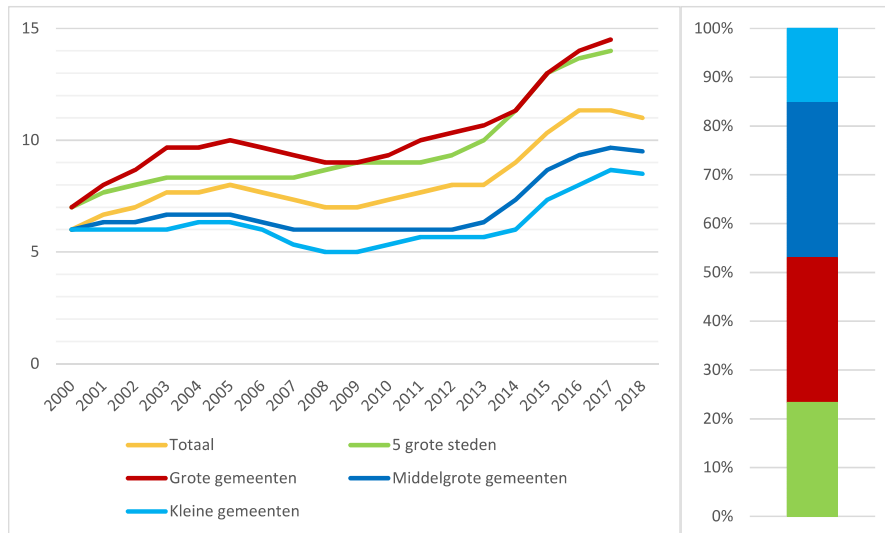
Wanneer de gegevens van een aantal grote steden en gemeenten in het Brusselse vergeleken worden merken we dezelfde verschillen: grote steden in Vlaanderen hebben minder leefloongerechtigden in vergelijking met Wallonië. Het aantal leefloongerechtigden in Anderlecht bedraagt 48,02%. Het hoogste aantal geaccepteerde leefloongerechtigden woont in Sint Jans Molenbeek (63,4%).

Duur van de leefloontrajecten.

Verondersteld mag worden dat de cijfers het resultaat zijn van een steeds wisselende groep intreders en uittreders. In een rapport van 2020 over de duur van de leefloontrajecten door de POD

Maatschappelijke Integratie wordt beschreven dat de duur van deze trajecten in de loop der jaren weinig verandert: gemiddeld 18 maanden met een mediaan van 12 maanden. Er zijn wel verschillen naargelang het geslacht van de leefloonontvangers (vrouwen tot 2 maanden langer dan mannen), de leeftijd (jongeren onder 24 jaar mediaan van 18 maanden, vooral studenten), de nationaliteit (niet EU buitenlanders hebben trajecten die dubbel zo lang lopen in vergelijking met de algemene trend), de gezinscategorie (samenwonenden, vooral de jongeren, hebben langere trajecten) en tussen de OCMW's.

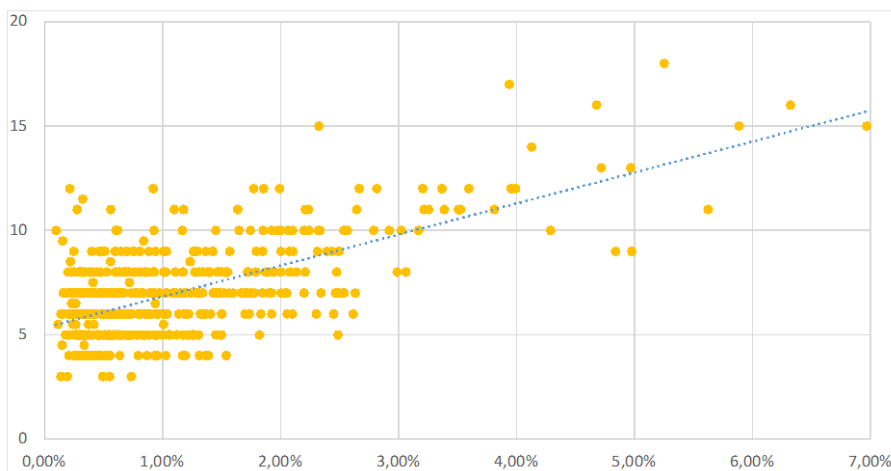
Grafiek 11: Afgevlakte mediane duur (in maanden) van een leefloontraject volgens het jaar van instroom en de groottecluster van het OCMW - verdeling van de trajecten naar groottecluster (periode 2000-2018)

Definities: Kleine gemeenten < 15000 inwoners, middelgrote gemeenten 15001-50000 inwoners, grote gemeenten 50001-150000 inwoners, grote steden > 150000 inwoners.

Uit grafiek 11 blijkt dat hoe groter de gemeente/stad is, hoe langer de duur van het leefloontraject wordt. Dit suggereert dat de opvolging van de tewerkstellingstrajecten in kleinere gemeenten efficiënter verloopt dan in grotere gemeenten en dit ondanks een aantal bijkomende toelagen die de OCMW's van de grotere gemeenten ontvangen. Deze waarneming wordt ondersteund door de duidelijke rechtstreekse correlatie tussen de duur van de leefloontrajecten en het aantal leefloongerechtigden (grafiek 12).

Grafiek 12: Mediane duur in verhouding van het aantal leefloon ten opzichte van het aantal inwoners (OCMW-puntwolk)

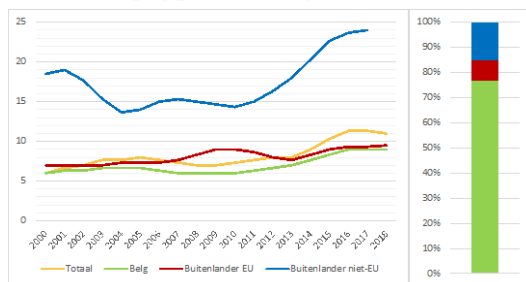

POD MI – Maatschappelijke integratie Rapport Focus nummer 26 Maart 2020.

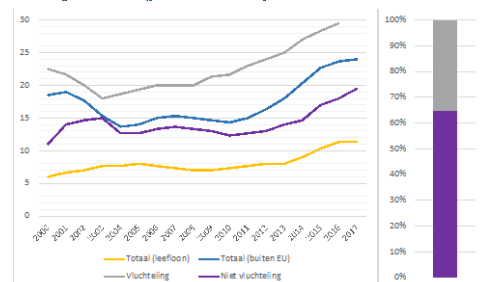
Voorgaande grafiek, waarbij elk punt een individueel OCMW voorstelt, toont grote verschillen in mediane duur van de begeleidingstrajecten, variërend tussen 3 maanden en 18 maanden. Er is een trend naar langere begeleidingstrajecten in gemeenten met een hoger percentage rechthebbende. In dit verband vermeldt de POD Maatschappelijke Integratie een “verzadigingseffect”, waarmee bedoeld wordt dat de OCMW’s onvoldoende middelen zouden ontvangen in functie van het grote aantal leefloongerechtigden. Op te merken valt echter dat de overheid extra staatstoelagen voorziet voor de gemeenten met grote aantallen begeleidingstrajecten. De staat verleent een toelage van 55% van het bedrag van het op regelmatige wijze toegekende leefloon. Deze toelage wordt verhoogd tot 65% of 70% indien het OCMW een leefloon toekent aan 500 of 1000 rechthebbenden.

Niet-EU buitenlanders vormen ongeveer 15% van het geheel van de leefloongerechtigden (grafiek 7). Deze sub-groep vertoont een leefloontraject van 24 maanden (mediaan), ongeveer het dubbele in vergelijking met EU buitenlanders of Belgen. Binnen de groep niet-EU buitenlanders is de mediaanwaarde voor de duur van het leefloontraject van de vluchtelingen zelfs bijna 30 maanden (grafiek 8).

Grafiek 7: Afgevlakte mediane duur (in maanden) van een leefloontraject volgens het jaar van instroom en de nationaliteit (groepeerd) - verdeling naar nationaliteitsgroep (periode 2000-2018)

Grafiek 8: Afgevlakte mediane duur (in maanden) van een leefloontraject van niet-EU-burgers volgens jaar van instroom en (verleende vluchteling) status - verdeling naar status (periode 2000-2017)

Gezien de toenemende kost van de ondersteuning voor maatschappelijke integratie lijkt het noodzakelijk om meer efficiëntie na te streven. Een meer uitgebouwde responsabilisering van de gemeenten is waarschijnlijk de beste weg. Nu worden staatstoelagen ter ondersteuning van OCMW’s toegekend op basis van aantallen. Het is logischer als parameter het aantal succesvolle maatschappelijke integratietrajecten te gebruiken. In het regeerakkoord van de regering De Wever wordt terecht een financiering voorzien op basis van de resultaten van maatschappelijke integratie. Ook in het domein maatschappelijke integratie worden initiatieven aangekondigd om het verschil werken/niet werken te vergroten.

Bij het beperken van de werkloosheidsuitkering tot 2 jaar dreigt zich opnieuw een verzadigingseffect voor te doen met belangrijke toename van de duur van de integratietrajecten, vooral in de grote centra. Financiering op basis van resultaten, zowel in de werkloosheid als in de maatschappelijke integratie is waarschijnlijk het meest aangewezen.